

Onderwerp

Initiatiefvoorstel : Vaststellen implementatievoorstel invoering buurtrechten in Breda.

Voorgesteld besluit

1. De buurtrechten Uitdagingsrecht, Biedingsrecht en Probeerrecht in Breda in te voeren;
2. Daarvoor een raads werkgroep op te richten die samen met het college en inwoners de bijgevoegde voorbeeld verordening buurtrechten (Bijlage 1) verder vorm geeft;
3. Het College in samenwerking met de werkgroep de opdracht te geven met een voorstel te komen hoe deze buurtrechten ingevoerd kunnen gaan worden;
4. Het implementatievoorstel zoveel mogelijk inzicht te laten geven in welke gemeentelijke domeinen en concrete taken het betreft en onder welke voorwaarden deze buurtrechten in Breda mogelijk zijn;
5. De uitkomsten van dit onderzoek uiterlijk in het laatste kwartaal van 2017 voor verdere raadsbehandeling naar de raad te sturen;
6. Na implementatie de raads werkgroep aangevuld met een delegatie van het college de begeleiding en monitoring van initiatieven die gebruik maken van de buurtrechten te laten verzorgen.

Inleiding

Er is een beweging gaande in het lokaal bestuur van Nederland. Moderne bestuurders vertrouwen steeds minder uitsluitend op de legitimerende werking van de representatieve democratie en zoeken naast het traditionele politieke proces manieren om burgers meer bij beleid te betrekken op zoek naar een nieuw democratisch evenwicht op lokaal niveau.

De samenleving verandert, de democratie verandert mee. Onze democratie is geen rustig bezit, maar past zich aan de behoeften van de samenleving aan. Overal ontstaan nieuwe verbindingen tussen markt, overheid en samenleving. Steeds vaker wordt een beroep gedaan op de kracht van actief burgerschap, maar zien we vooral actieve inwoners zelf het initiatief nemen om te werken aan een toekomstbestendige samenleving.

In 2015 publiceerde de Minister van Binnenlandse Zaken de "Agenda Lokale Democratie" met daarin de aankondiging van verkenningen naar stimulering van de doe-democratie, wettelijke verankering van participatiemogelijkheden en experimenteermogelijkheden op lokaal niveau¹. Deze agenda biedt ruimte om het verschil te maken in het vinden van een vitale lokale democratie.

In Breda hebben we in het licht van deze beweging werk gemaakt van bewonersparticipatie via onder andere Breda Begroot, Breda Doet, de wijkplatforms en Opgeruimd Breda. Maar dit heeft nu nog een te onvoorspelbaar karakter, er is meer structuur in de experimenten nodig om bewonersparticipatie een vaste plek binnen de Bredase democratie te geven. Dat liet de eindnotitie van werkgroep stadsinitiatieven ons zien, naast dat er legio voorbeelden in den lande te vinden zijn die vorm geven aan de ontwikkeling van de doe-democratie. Naar onze opvatting is het invoeren buurtrechten de volgende stap die we voor ons Breda kunnen maken.

Achtergrond: probleemschets

De gemeenteraad van Breda heeft zich in het recente verleden meerdere malen expliciet uitgesproken voor meer actief burgerschap. De raad gelooft erin dat mensen de stad, dorp, wijk en buurt maken en geeft aan hiervoor ruimte te willen bieden. Het geloof in de sterke Bredase samenleving heeft zich de afgelopen jaren uitbetaald in vele prachtige bewonersinitiatieven in onze stad en dorpen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de KBO Prinsenbeek die de Zilverberk kocht, Pier15, Stek en Belcrum Beach die het Haveneiland vanuit Via Breda Broeit een totaal ander elán gaven en de energiecoöperatie Bres Breda die het verkrijgen van eigen duurzame energie in Breda zelf in de hand nam. Daarnaast heeft de raad op

¹ Agenda Lokale Democratie (Ministerie van BZK, 2015) <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/brieven/2015/01/05/agenda-lokale-democratie/agenda-lokale-democratie.pdf>

verschillende terreinen actief beleid gesteund om onze inwoners meer te betrekken bij het bestuur van de gemeente. Voorbeelden daarvan hiervan zijn er te over, van de in de inrichting van de openbare ruimte, de dorps- & wijkplannen, buurtondernemingen en recentelijk de D100 en Breda Begroot.

Maar enkel een beroep op actief burgerschap volstaat niet meer. Immers naast de vele initiatieven die tot bloei komen, zijn er ook veel initiatieven die weinig ondersteuning of zelfs hinder ervaren van ons als lokale overheid. Het probleem daarbij is dat initiatieven afhankelijk zijn van de mate waarin de overheid wil participeren. Daarbij hebben bewoners geen formele rechtspositie op het gebied van participatie, waardoor participatie teveel een vrijblijvend karakter kent vanuit de overheid. Onzeker is of er vervolg komt op de losse doe-democratie experimenten en of de gemeente in volgende dossiers ook weer zo gaat handelen. Dit is wel mogelijk met behulp van buurtrechten naar voorbeeld van de Community Rights (Buurtrechten) in het Verenigd Koninkrijk.

Uitvoering van het besluit: oplossingsrichtingen

Door het invoeren van buurtrechten kunnen en mogen bewoners ook formeel verantwoordelijkheid dragen binnen het publieke domein. Hieronder zullen we deze rechten nader toelichten. In Bijlage 2 gaan we nader in op de mogelijke afbakening en proces van het gebruik van deze rechten.

1. Uitdagingsrecht (Right to Challenge)

Het uitdagingsrecht houdt in dat een groep inwoners, gemeenschap, die denkt dat ze een publieke dienstverlening effectiever en efficiënter (zelf) kan organiseren, het recht heeft de gemeente uit te dagen. Hiervoor kunnen bewoners een zogenaamde 'uitdagingen' indienen bij de Gemeente. Als aan bepaalde voorwaarden is voldaan, moet de gemeente de betreffende dienst (opnieuw) aanbesteden. Een voorbeeld van een over te nemen dienst is bijvoorbeeld het onderhoud van de groenvoorziening, reiniging of exploitatie van sport- of wijkvoorziening. In Eindhoven², Utrecht³ en Tilburg⁴ is dit buurtrecht al ingevoerd en op verschillende wijzen vormgegeven.

2. Biedingsrecht (Right to Bid)

Het biedingsrecht houdt in dat initiatieven en gemeenschappen de mogelijkheid gegeven wordt om op bepaalde stukken grond dan wel bepaalde gebouwen in de wijk die de overheid of een semipublieke instelling wil verkopen, een bod uit te brengen. Het is daarbij wel noodzakelijk om de initiatiefnemers een redelijke periode de tijd te geven om dit bod daadwerkelijk rond te krijgen. Hierbij zou een wijk bijvoorbeeld eigenaar kunnen worden van het (oude) buurthuis, zwembad of ander gemeentelijk vastgoed. In Amersfoort wordt op dit moment dit recht geïmplementeerd⁵. Tevens is het interessant om te verkennen of dit ook kan gelden voor gemeentelijke gronden ten behoeve van het huisvesten voor eigen bewoners zoals dit in Fryslân reeds gebeurd is.⁶

3. Probeerrecht (Right to Bid)

Het probeerrecht houdt in dat inwoners en initiatieven het recht krijgen om bij leegstaande panden een initiatief in te dienen voor tijdelijke invulling. Met het probeerrecht kan het initiatief een test businessplan opstellen, en voor een bepaalde periode de mogelijkheid krijgen om het gebouw in kwestie te exploiteren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het starten van een skatepark in een leegstaande loods of de destijds niet gelukte tijdelijke invulling van de buitenschoolse voorziening in het Van Sonsbeekpark. Dit recht zou dus bij voorbeeld een onderdeel kunnen zijn van de lokale aanpak rondom leegstand.

² Eindhoven <http://www.eindhoven.nl/artikelen/Right-to-challenge.htm>

³ Utrecht <https://www.utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/initiatief-en-invloed/uw-initiatief/geld/bewonersbod/>

⁴ Tilburg <https://www.tilburg.nl/stad-bestuur/bestuur/initiatieven-en-participatie/veelgestelde-vragen-dat-kan-ik-beter/>

⁵ Amersfoort [https://amersfoort.notudoc.nl/cgi-bin/showdoc.cgi?env=help/action=view/id=1439358/type=pdf/2016-011M GL D66 PvdA CU CDA motie maatschappelijke initiatieven en gemeentelijk vastgoed.pdf](https://amersfoort.notudoc.nl/cgi-bin/showdoc.cgi?env=help/action=view/id=1439358/type=pdf/2016-011M%20GL%20D66%20PvdA%20CU%20CDA%20motie%20maatschappelijke%20initiatieven%20en%20gemeentelijk%20vastgoed.pdf)

⁶ Binnenlands Bestuur (2012) <http://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/nieuws/friese-dorpsvereniging-bouwt-zelf-voor-jongeren.4279746.lynkx>

Argumenten

Het invoeren van Buurtrechten past in de lijn die de Gemeenteraad van Breda heeft gekozen van bestuurlijke vernieuwing. Daarnaast past het invoeren van Buurtrechten in de trend in overheidsland dat er door de overheid meer wordt losgelaten aan de markt en samenleving. Daarnaast past het invoeren van Buurtrechten bij het faciliteren van de opkomende doe-democratie in de samenleving en zorgt er daarnaast voor dat alle bewoners hiervan kunnen profiteren. Het zorgt er tenslotte voor dat er enige voorspelbaarheid en verband komt in de veelheid aan democratische vernieuwingsexperimenten in onze gemeente.

Anno 2017 wordt er al op een aantal plekken in Nederland geëxperimenteerd met het uitdagingrecht / right to challenge. Het is voor ons als Breda dan ook niet nodig om het wiel volledig opnieuw uit te vinden en kunnen we leren van de lessen opgedaan in de andere steden^{7 8 9 10}. In Breda kiezen we er echter voor om als eerste ook het biedingsrecht en probeerrecht uit te gaan proberen. Daarom is het nodig om wel tot een passend Bredaas implementatievoorstel te komen. Zoals reeds aangegeven hebben we een impressie proberen te schetsen in bijlage 2 hoe dit eruit zou kunnen zien. Echter willen we gezien de lessen uit andere steden via een gezamenlijke werkgroep van raad, college, ambtenaren en bewoners er samen bewust voor kiezen en samen definitie en proces bepalen. Daarvoor zal geleerd moeten worden van de reeds bestaande experimenten maar vooral ook goed bekeken moeten worden wat er in Breda past. Daardoor kunnen we als Breda ook een bijdrage leveren aan verder kennisontwikkeling op het gebied van Buurtrechten en democratische experimenten. Het is daarom ook belangrijk te bezien hoe we in Breda evaluatie en wetenschappelijke observatie kunnen borgen.

Afwegingen

Om over te gaan tot de invoering van Buurtrechten maken wij als Bredase Gemeenteraad de afweging om verder te gaan in de vormgeving van de doe-democratie. Tevens maken wij de afweging dat door deze verruimende wetgeving de kansen op bewonersinitiatieven vergroot wordt zonder dat hier een actief handelend overheidsoptreden voor nodig is.

Op de afwegingsas "De overheid doet zoveel mogelijk voor U" versus "U doet zoveel mogelijk zelf" maken we de afweging dat de samenleving zelf weet wat goed voor haar is en waar ze zich voor wilt inzetten. Door er daarnaast duidelijke spelregels bij op te stellen weten we ook te borgen dat kwaliteit en denkkraft benut worden.

Af te wegen valt ook of er enig verband tussen de democratische vernieuwingsinitiatieven in onze gemeente moet zijn. De opstellers beseffen dat het nuttig en nodig kan zijn om een analyse te maken van wat nu de rode draad is in alle lopende en toekomstige projecten die een bijdrage leveren aan democratische vernieuwing. Een gezamenlijk begrip en uitleg van de verschijningsvormen van onze democratie kan hiervoor een kader bieden waardoor er overzicht ontstaat. De onderliggende ambities en doelen van verschillende projecten zouden getoetst kunnen worden aan de diverse verschijningsvormen van onze binnengemeentelijke democratie. Bij de totstandkoming van dit voorstel is er voor gekozen dit nog niet mee te nemen maar het ligt voor de hand dat deze analyse wordt meegenomen door het college en de werkgroep bij de voorstellen voor verdere implementatie van de buurtrechten.

Juridisch

Met het invoeren van buurtrechten wordt een rechtspositie geschapen die inwoners op dit moment nog niet hebben. De exacte juridische implicaties van dit positief recht zullen verder in het implementatie voorstel Verordening Buurtrechten uitgewerkt moeten worden.

⁷ Utrecht – Raadsbrief 02-02-16 <https://ibabsonline.eu/LijstDetails.aspx?site=Utrecht&ListId=41b35454-6329-4f11-b803-d7e5a6141085&ReportId=31567b82-03fd-4833-9401-2270e0e8ad6b&EntryId=2996e50a-eca8-4104-8e4a-756a9831a579&searchtext=bewonersbod>

⁸ Utrecht – Raadsbrief 05-07-16 <https://ibabsonline.eu/LijstDetails.aspx?site=Utrecht&ListId=41b35454-6329-4f11-b803-d7e5a6141085&ReportId=31567b82-03fd-4833-9401-2270e0e8ad6b&EntryId=2996e50a-eca8-4104-8e4a-756a9831a579&searchtext=bewonersbod>

⁹ Open Overheid – Tip-top tien! (2016) <http://www.open-overheid.nl/open-overheid/tiptop10/>

¹⁰ Rotterdam - Kader Right to Challenge (2014) (<https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/participatie/Kader-Right-to-Challenge.pdf>)

Financieel

De kosten van de voorbereiding en ambtelijke ondersteuning van het implementatievoorstel worden gedekt vanuit de middelen voor bestuurlijke innovatie, die reeds bij de begroting 2017 zijn vastgesteld. Mogelijkerwijs kunnen er in het kader van bestuurlijke vernieuwing binnen andere domeinen ook investeringen noodzakelijk zijn maar deze kunnen wij nu nog niet overzien. Bij het uiteindelijke implementatievoorstel zullen de financiële consequenties van dit voorstel verder uitgewerkt worden.

Tevens voorzien wij dat er voor deze bestuurlijk innovatieve stap middelen beschikbaar zijn ter implementatie en (wetenschappelijke) evaluatie bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, bijvoorbeeld binnen het actieprogramma Lokale Democratie.

Communicatie

Ter inspiratie voor de gemeenteraad en actieve bewoners in de stad zal er een seminar worden georganiseerd door de initiatiefnemers.

Ten behoeve van de speciale werkgroep zal er uitvraag worden gedaan bij reeds bestaande initiatieven en bewonersorganisaties om deel te nemen in het implementatietraject.

Ten tijde van het afronden van het implementatievoorstel en het van kracht worden van de Buurtrechten zal er een communicatiecampagne worden opgestart in stad en dorpen om bewoners te wijzen op haar nieuwe rechten.

Namens

CDA Breda

GroenLinks Breda

D66 Breda

SP Breda

J.J.H. Bruijns

M. de Nobel

T. van het Hof

R. Spiegels

Bijlagen

- Bijlage 1; Voorbeeld verordening Buurtrechten
- Bijlage 2; Vormgeving proces Buurtrechten

De raad van de gemeente Breda;

Gezien het voorstel van de fracties CDA, Groen-Links, D66, SP en met overname van de daarin vermelde overwegingen;
gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De buurrechten Uitdagingsrecht, Biedingsrecht en Probeerrecht in Breda in te voeren;
2. Daarvoor een raads werkgroep op te richten die samen met het college en inwoners de bijgevoegde voorbeeld verordening buurrechten (Bijlage 1) verder vorm geeft;
3. Het College in samenwerking met de werkgroep de opdracht te geven met een voorstel te komen hoe deze buurrechten ingevoerd kunnen gaan worden;
4. Het implementatievoorstel zoveel mogelijk inzicht te laten geven in welke gemeentelijke domeinen en concrete taken het betreft en onder welke voorwaarden deze buurrechten in Breda mogelijk zijn;
5. De uitkomsten van dit onderzoek uiterlijk in het laatste kwartaal van 2017 voor verdere raadsbehandeling naar de raad te sturen;
6. Na implementatie de raads werkgroep aangevuld met een delegatie van het college de begeleiding en monitoring van initiatieven die gebruik maken van de buurrechten te laten verzorgen.

Aldus besloten in zijn openbare vergadering van 15 juni 2017

, voorzitter.

, griffier.

NB: deze pagina wordt alleen met pen ingevuld (na de commissievergadering en voor de raadsvergadering)

Advies van de commissie aan de gemeenteraad

Commissie:

Datum:

Voorstel agenderen voor raadsbehandeling

Zijn argumenten tijdens commissiebehandeling voldoende gewisseld?

Ja, het voorstel kan op de verzamellijst

Advies commissie

VVD	POSITIEF / NEGATIEF / GEEN ADVIES
D66	POSITIEF / NEGATIEF / GEEN ADVIES
SP	POSITIEF / NEGATIEF / GEEN ADVIES
CDA	POSITIEF / NEGATIEF / GEEN ADVIES
PvdA	POSITIEF / NEGATIEF / GEEN ADVIES
GroenLinks	POSITIEF / NEGATIEF / GEEN ADVIES
BREDA '97	POSITIEF / NEGATIEF / GEEN ADVIES
TROTS / OPA	POSITIEF / NEGATIEF / GEEN ADVIES
BOB	POSITIEF / NEGATIEF / GEEN ADVIES
Volkspartij Breda	POSITIEF / NEGATIEF / GEEN ADVIES

Vragen / punten voor raadsdebat in te vullen door de voorzitter/griffier van de commissie

, griffier.